

ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ГРАВЦІВ ЯК ФАКТОР УСПІШНОСТІ В ПРОФЕСІЙНОМУ ФУТБОЛІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Успішність футболіста залежить не лише від його фізичної підготовки та технічних навичок, а й від психологічних властивостей. Емоційна стійкість, мотивація, впевненість у собі, стресостійкість і здатність до прийняття рішень під тиском є критично важливими для високих досягнень у професійному спорті. Сучасні дослідження підтверджують, що психологічні характеристики відіграють ключову роль у формуванні успішного гравця.

Зокрема, у публікації Reilly T., Williams A.M., Nevill A. & Franks A. (2008) науково доведено відмінності між елітними та суб-елітними молодими футболістами у фізичних, технічних і психологічних характеристиках.

Weinberg R.S. & Gould D. (2018) встановили важливість спрямованості і сили мотивації, впевненості в собі та управління стресом як факторів спортивної успішності. У статті Gucciardi D.F., Gordon S., & Dimmock J.A. (2009) розглядається концепція «ментальної стійкості» та її значення для спортивної діяльності. Автори підкреслюють, що ментальна стійкість є ключовим фактором, який відрізняє успішних спортсменів від менш успішних.

Дослідження Nicholls A.R., Polman R.C.J., Levy A.R., & Backhouse S.H. (2009) виявило, що рівень ментальної стійкості варіюється залежно від рівня досягнень, статі, віку, досвіду та виду спорту. У роботі MacNamara A., Button A., & Collins D. (2010) встановлено, які психологічні характеристики сприяють переходу спортсменів на елітний рівень, наголошуючи на важливості розвитку специфічних ментальних навичок і поведінки.

Разом з тим, на сьогодні залишається невирішеним питання про те, як особистісні характеристики впливають на успішність футболістів на різних етапах їхньої кар'єри. Також необхідно дослідити, як психологічні властивості змінюються протягом часу та під впливом тренувального процесу. Відкритими залишаються питання впливу культурного та соціального середовища на формування та прояв психологічних характеристик гравців.

Актуальними будуть дослідження, присвячені взаємозв'язку між психологічними та фізіологічними факторами, що впливають на спортивну результативність. На кінець, потребують вивчення методи психологічної підготовки, найбільш дієві в аспекті підвищення успішності футболістів.

Зважаючи на сказане, для глибшого розуміння ролі психологічних факторів у професійному футболі та розробці ефективних стратегій для підвищення результативності гравців є доцільним проведення дисертаційного дослідження, об'єктом якого виступатимуть психологічні особливості професійних футболістів, а предметом – взаємозв'язок між психологічними властивостями гравців та їхньою успішністю у професійному футболі.

Метою цього дослідження є визначення та аналіз психологічних властивостей, що сприяють успішності професійних футболістів, а також розробка рекомендацій для їх розвитку в тренувальному процесі.

Гіпотеза дослідження передбачає, що високий рівень розвитку таких психологічних якостей, як стресостійкість, впевненість у собі та внутрішня мотивація, позитивно корелює з успішністю гравця у професійному футболі.

Вірогідний дизайн дослідження включає порівняльний аналіз психологічних характеристик професійних футболістів різного рівня успішності. Передбачено проведення кореляційного аналізу між показниками їхніх психологічних властивостей та ключовими показниками результативності, такими як технічні, тактичні та фізичні параметри.

Методи отримання емпіричної інформації включатимуть: психодіагностичне тестування (16-факторний опитувальник Кеттела, тест на рівень стресостійкості, опитувальник мотивації); спостереження за поведінкою гравців у матчах і тренувальних сесіях; експертне оцінювання (висновки тренерів та спортивних психологів); статистичний аналіз кореляцій між психологічними факторами та успішністю у футболі.

Очікується, що результати описаного дисертаційного дослідження сприятимуть розробці більш ефективних підходів до психологічної підготовки футболістів, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню їхньої результативності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Reilly, T., Williams, A. M., Nevill, A., & Franks, A. (2008). A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. *Journal of Sports Sciences*, 26(9), 1039-1050.
2. Weinberg, R. S., & Gould, D. (2018). Foundations of Sport and Exercise Psychology. Human Kinetics. 2023. 736 p.
3. Gucciardi, D. F., Gordon, S., & Dimmock, J. A. (2009). "Advances in Mental Toughness Research: A Review and Introduction to the Special Issue." *Journal of Sports Sciences*, 27(13), 1293-1295.
4. Nicholls, A. R., Polman, R. C. J., Levy, A. R., & Backhouse, S. H. (2009). "Mental Toughness in Sport: Achievement Level, Gender, Age, Experience, and Sport Type Differences." *Personality and Individual Differences*, 47(1), 73-75.

5. MacNamara, Á., Button, A., & Collins, D. (2010). "The Role of Psychological Characteristics in Facilitating the Pathway to Elite Performance Part 1: Identifying Mental Skills and Behaviors." *The Sport Psychologist*, 24(1), 52-73.